

Eiwitrijke akkerbouw

Hoe worden eiwitrijke gewassen of kweekvlees een aantrekkelijke business case voor Nederlandse boeren?

In 2022 hebben 56 partijen de Green Deal Eiwitrijke gewassen gesloten met als doel om Nederland meer zelfvoorzienend maken in nieuwe en plantaardige eiwitten. Afspraken zijn onder meer gericht op het ontwikkelen van een gezond verdienmodel voor telers van eiwitrijke gewassen zoals kikkererwten, lupine en soja. Een van de doelen van deze Green Deal is om een groter marktaandeel te realiseren voor in Nederland gekweekte en geteelde eiwitten ten opzichte van dierlijk vlees en geïmporteerde eiwitten.

Op dit moment kampt kweekvlees met het imago van een 'enge' bioreactor met dierlijke cellen en algen, terwijl het niet moeilijker is dan bierbrouwen of yoghurt maken. Dat kan dus gewoon op de boerderij. En eiwitrijke gewassen komen op dit moment voornamelijk uit het buitenland. Import is heffingsvrij dankzij het Blair House akkoord van begin jaren '90. In België en Duitsland subsidieert de overheid de teelt van vlinderbloemigen, Nederland doet dit niet.

Een aantrekkelijke business case voor Nederlandse boeren begint bij een 'true price' voor deze eiwitten, waarin ook de reductie van kunstmest, stikstof en broeikasgassen is meegenomen, evenals de voordelen voor bodem, biodiversiteit en gezondheid. Deze voordelen voor de samenleving bieden op dit moment geen voordelen voor boeren.

Naast 'true pricing' van vlees en vleesvervangers hebben boeren ook op andere vlakken hulp nodig om een volwassen marktaandeel voor gekweekte en geteelde eiwitten te realiseren. De rol van consumenten en supermarkten is belangrijk, maar de retail ontbreekt nog als partner in de Green Deal. Omdat de markt niet tot ontwikkeling komt, staat ook het onderzoek naar kweekvlees en naar zaadveredeling van eiwitrijke gewassen op een laag pitje. Naar analogie met biobrandstoffen zou een bijmengverplichting voor in Nederland gekweekte of geteelde eiwitten wellicht helpen om ontwikkeling van de markt te bevorderen.